

ӘОЖ 378.09:005.962.131:005.584.1

Т.Ж. Ынтымақов*, Ш.Б. Алтыбаева, Қ.Э. Баимбетова, Т.Н. Сқабаева
Ұлттық тестілеу орталығы, Қазақстан Республикасы, Астана қ.
*E-mail: t.intymakov@ncgsot.kz

Жоғары білім берудегі оқу жетістіктерін сырттай бағалау

Бұл мақалада жоғары оқу орындары студенттерінің білім сапасын бағалау технологиясы, мемлекеттік аралық бақылаудың мақсаты мен міндеттері, оны енгізу кезеңінің ерекшеліктері туралы айтылып, 5 кезең көрсетіледі. «Нәтижеге бағдарланған білім беру» және «Қазақстанда білім беру сапасын дамыту» тұжырымдамаларын тарату жағдайында оқу жетістіктерін сырттай бағалау жүйесі ендірілген. Оқу жетістіктерін сырттай бағалауды енгізу қажеттігі, мақсат-міндеттері, ерекшеліктері айқындалған және оқу жетістіктерін сырттай бағалаудың нәтижесіне талдау жасалған. Мемлекеттік аралық бақылаудың (МАН) және Қазақстанда оқу жетістіктерін сырттай бағалауды (ОЖСБ) ендіру мен өткізу бойынша 2004 жылдан бастап, осы уақытқа дейінгі статистикалық материалдар мысалға алынады. Оқу жетістіктерін сырттай бағалауға күндізгі бөлімнің 4-курс және сырттай оқитын студенттер қатысады. Студенттердің білімдік, құқықтық, экономикалық, аграрлық, жаратылыстану ғылыми, медициналық, техникалық және технологиялық мамандықтар бойынша ОЖСБ тапсыруында (2011-2013 жж.) соңғы үш жылдың көрсеткіштеріне назар аударуға болады. Жоғары оқу орындарының: ұлттық, мемлекеттік, азаматтық емес, акционерлік және жеке меншік түрлеріндегі оқу жетістіктерін сыртқы бағалау диаграммалары беріледі. ОЖСБ «өте жақсы», «жақсы», «қанағаттанарлық», «қанағаттанарлықсыз» бағаға тапсырған студенттердің саны, сонымен қатар республика бойынша шыққан орташа балл туралы статистикалық мәліметтер көрсетіледі. Республика көлемінде бір жоғары оқу орнында «қаржы», «есептеу және аудит» сияқты екі экономикалық мамандық бойынша орташа көрсеткіштерді салыстыру жүргізілген. Ұлттық тестілеу орталығының сайты www.testcenter.kz

Түйін сөздер: білім беру мониторингі, мемлекеттік аралық бақылау, оқу жетістіктерін сырттай бағалау, кластеризация.

T.Zh. Intymakov, Sh.B. Altybayeva, K.E. Baimbetova, T.N. Skabayeva
External valuation of educational achievements in higher education

The article presents the technology of estimation of quality of knowledge of students, the goals and tasks of the intermediate state control, peculiarities of the implementation stages. Disclosed in 5 steps. In conditions of realization of the concept of «education, result-oriented» and «development of education quality in Kazakhstan introduced a system of external assessment of student achievements. Necessity, goals and objectives, particularly the introduction of external assessment of student achievements, also the analysis of the results of external assessment of student achievements. The statistical material on the implementation and carrying out of the intermediate state control (ISC) and external assessment of student achievements in Kazakhstan (intermediate state control) since 2004 till the present time. In the external evaluation of educational achievements accept students 4 courses of full-time and correspondence forms of training. Noteworthy are the data of the last three years (2011-2013) indicators of delivery of the intermediate state control of students of the educational, legal, economic, agricultural, scientific, medical, technical and technological specialties. The diagrams results of the external evaluation of the achievements by the types of higher education institutions: national, state, non-civil, corporate and private universities. Given the score distribution of the estimates and statistical data on the number of students who passed intermediate state control «excellent», «good», «satisfactory», «unsatisfactory», and the average score for the Republic. Two economic specialties «finances», «accounting and audit» presents data in comparison the average for the Republic and from one of the universities. The website of the National testing center – www.testcenter.kz

Keywords: educational monitoring, interim state control, external valuation of educational achievements, clustering.

Т.Ж. Интымков, Ш.Б. Алтыбаева, К.Э. Баимбетова, Т.Н. Скабаева
Внешняя оценка учебных достижений в высшем образовании

В статье представлены технология оценивания качества знаний студентов вузов, цели и задачи промежуточного государственного контроля, особенности этапов внедрения. Раскрыты 5 этапов. В условиях реализации концепции «образования, ориентированного на результат» и «развития качества образования» в Казахстане внедрена система внешней оценки учебных достижений. Рассмотрены необходимость, цели и задачи, особенности внедрения внешней оценки учебных достижений, также проведен анализ по результатам внешней оценки учебных достижений. Приведен статистический материал по внедрению и проведению промежуточного государственного контроля (ПГК) и внешней оценки учебных достижений в Казахстане (ВОУД) с 2004 года по настоящее время. Во внешней оценке учебных достижений принимают участие студенты 4 курсов дневной и заочной форм обучения. Внимания заслуживают данные последних трех лет (2011-2013 гг.) показателей сдачи ВОУД студентов образовательных, правовых, экономических, аграрных, естественнонаучных, медицинских, технических и технологических специальностей. Представлены диаграммы результатов оценки внешних достижений по видам высших учебных заведений: национальных, государственных, негражданских, акционерных и частных вузов. Приведена разбалловка оценок и статистические данные о количестве студентов, сдавших ВОУД на «отлично», «хорошо», «удовлетворительно», «неудовлетворительно», а также средний балл по республике. По двум экономическим специальностям «финансы», «учет и аудит» приведены данные в сравнении средних показателей по республике и одного из вузов. Сайт Национального центра тестирования www.testcenter.kz

Ключевые слова: мониторинг образования, промежуточный государственный контроль, внешняя оценка учебных достижений, кластеризация.

Кіріспе

Қазақстанның жоғары мектебінің әлемдік білім деңгейіне жетуі және бірыңғай білім кеңістігіне енуі тиіс. Осы мақсатқа жетудің механизмі – Болон процесінің параметрлерін орындау болып табылады.

Еліміздің әлемдік білім кеңістігіне жақындауы үшін Болон декларациясына қол қою білім беру жүйесін реформалаудың тәртібі мен әдістерін қарастыруды талап етті.

Негізгі бөлім

Жоғары оқу орындары (ЖОО) көрсететін білім беру қызметін мемлекеттік деңгейде реттеу мақсатында 2005 жылдан бастап екінші курсты бітірген студенттер үшін (медицинада – үшінші курсты бітіргеннен кейін) мемлекеттік аралық бақылау (МАБ) енгізілді. Оқыту мерзімі қысқартылған нысандары және өнер мамандықтары бойынша білім алушы студенттер МАБ рәсіміне қатыспады.

МАБ-тың міндеттері:

- 1) білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалауды жүзеге асыру;
- 2) оқу процесін ұйымдастырудың тиімділігін бағалау;
- 3) білім беру ұйымдары көрсететін білім беру қызметінің сапасына салыстырмалы талдау.

МАБ кешенді тестілеу түрінде мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартына (МЖМБС) кіретін 3 жалпы білім беретін және 2 базалық пән бойынша жүргізілді. Жалпы білім беретін міндетті пәндері ретінде: «Информатика», «Философия», «Шет тілі» енгізілді. Ал базалық циклдегі пәндерді Республикалық оқу-әдістемелік кеңестің секциялары ұсынды. Әр пән бойынша 25 тестік тапсырма, барлығы бес пәннен 125 тапсырма. Тестілеу уақыты – 180 минут (3 сағат).

МАБ 2004-2011 жылдар аралығында кезеңмен енгізіліп, өткізілді. Студенттердің білім деңгейін анықтау үшін шекті деңгей белгіленді (1-кесте).

Мемлекет тарапынан жылдан-жылға білім сапасына қойылған талаптың жоғарылағанын (шекте деңгей: 2004 ж. – 30%, 2006 ж. – 35%, 2008 ж. – 40%) 1-кестеден көруге болады. Шекте деңгейді белгілеу арқылы мемлекеттік реттеу жүргізілді.

МАБ нәтижесі бойынша 2007 жылға дейін студенттерге сертификаттар беріліп, шекте деңгейден өтпеген студент келесі курсқа көшірілмеді. МАБ-қа қатыспаған және шекте деңгейден өте алмаған студенттерге МАБ қайта өткізілді. 2008 жылдан ЖОО-лар білім алушылардың тізімдік құрамының кемінде 70%-ының қатысуын қамтамасыз етуге тиісті болды.

1-кесте – МАБ енгізу кезеңдері

Енгізу кезеңі мен мерзімі	Енгізу кезеңіндегі ерекшеліктер мен өзгерістер	Шекті деңгей	
		Медициналық мамандықтар үшін	Басқа мамандықтар үшін
I кезең 2004 ж.	<ul style="list-style-type: none"> білім алушыларды аралық аттестаттау (БАА) заң, медицина және экономика мамандықтарына өткізілді 	40% (48 балл)	30% (38 балл)
II кезең 2005 ж.	<ul style="list-style-type: none"> БАА мемлекеттік аралық бақылау (МАБ) болып өзгертілді күндізгі оқу бөлімінің барлық мамандықтарының студенттеріне өткізілді 	40% (50 балл)	30% (38 балл)
III кезең 2006 ж.	<ul style="list-style-type: none"> «Әскери іс және қауіпсіздік» мамандығы қосылды 	50% (63 балл)	35% (44 балл)
IV кезең 2007 ж.	<ul style="list-style-type: none"> МАБ барлық бағыттағы мамандықтардың күндізгі бөлімі студенттеріне және экономика, заң және педагогика бағыттарының сырттай оқу бөлімі студенттеріне өткізілді 	50% (63 балл)	35% (44 балл)
V кезең 2008-2011 жж.	<ul style="list-style-type: none"> Барлық мамандықтардың күндізгі және сырттай оқу бөлімінің студенттеріне өткізілді 	60% (75 балл)	40% (50 балл)

2005 жылға дейін Республикада жоғары білім беретін ұйымдардың саны 210 болған, оның ішінде ЖОО – 160, филиал – 45 және өкілдік – 5. МАБ нәтижелері білім беру қызметіндегі орын алған кемшіліктерді айқындап, ЖОО филиалдарының жабылуы мен ЖОО-лардың санының азаюына ықпал етті. Нәтижесінде 2011 жылы МАБ-қа қатысқаны – 140 ЖОО-ның студенттері.

ЖОО-лардың білім беру қызметінің сапасын арттырудағы МАБ-тың қосқан үлесі айтарлықтай болды.

МАБ-тың нәтижесінде оқу процесінде орын алған кемшіліктер анықталып, жойылды. ЖОО-лар оқытушыларға деген талаптарын күшейтсе, оқытушылар өз кезегінде студенттерге сапалы білім беруді қолға алды. МАБ өзінің негізгі міндеттерін орындағаннан кейін жоғары білім беру сапасын мониторингілеуді жаңа, жоғары деңгейге көтеру қажеттілігі туындады. Осыған байланысты Білім және ғылым министрлігінде МАБ мәселелерін талқылау бойынша жұмыс тобы құрылып, оның шешімі бойынша Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік

бағдарламасында жоғары білім сапасын бағалау жүйесін жетілдіру көзделді.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңындағы өзгерістерге байланысты 2012 жылы бітіруші курс студенттерінің оқу жетістіктерін сырттай бағалау (ОЖСБ) рәсімі енгізілді.

ОЖСБ білім беру ұйымдарындағы оқыту сапасын тәуелсіз мониторингілеу түрінің бірі болып табылады. ОЖСБ білім беру саласының сапасын бағалау және негізгі орта, жалпы орта беретін мекемелердің оқу бағдарламаларын және жоғары білім беру стандарттында көзделген оқу пәндерінің деңгейін айқындау мақсатында жүзеге асырылады. ОЖСБ жоғары білім беруде білім алуды аяқтағаннан кейін оқыту бағыттары бойынша оқу бағдарламасын меңгеруді мониторингілеу мақсатында іріктеліп жүргізіледі¹.

ОЖСБ-ның басты мақсаты білім беру қызметін бағалау және ЖОО-лардың тек қана нәтижеге бейімделуін, яғни ЖОО даярлаған маманның қаншалықты бәсекеге қабілетті екендігін анықтау болып табылады.

ОЖСБ-ның міндеттері:

1) білім алушылардың оқу жетістіктерін мониторингілеуді жүзеге асыру;

2) оқу процесін ұйымдастырудың тиімділігін бағалау;

3) білім беру ұйымдары көрсететін білім беру қызметінің сапасына салыстырмалы талдау жасау болып табылады.

ОЖСБ-ның енгізу кезеңдері 1-суретте көрсетілген.

ОЖСБ өткізу үшін МЖМБС-ның базалық және бейінді циклдеріне кіретін 4 пән бойынша тест тапсырмалары пайдаланылады. Әрбір пән бойынша тест тапсырмаларының саны – 25. Оның ішінде: 8 тапсырма (32%) – жеңіл (1-ші деңгей), 11 тапсырма (44%) – орташа (2-ші деңгей), 6 тапсырма (24%) – күрделі (3-ші деңгей). Тестілеу уақыты – 150 минут (2,5 сағат).

ОЖСБ-да алғаш рет тест тапсырмаларының жаңа түрі – берілген жауаптар нұсқасынан бір немесе бірнеше дұрыс жауаптарын таңдау тест қолданылды. Тест тапсырмаларының бұл түрі дұрыс жауаптарды болжап табуды болдырмауға және білімді толығымен, әділ бағалауға мүмкіндік береді. Мұндай тапсырмаларда барлық дұрыс жауап үшін 2 балл, бір қате болса, 1 балл, 2 және одан да көп қате үшін 0 балл тағайындалады. Тест тапсырушы дұрыс жауаптардың нақты санын білмеуі қажет, себебі ол дұрыс жауаптардың тиісті санын табуға емес, мазмұнына көңіл бөлуі тиіс.

Тест дайындау және тестілеу нәтижелерін бағалау түрлерін анықтау барысында, тестология, квалиметрия саласындағы әйгілі ғалымдардың (Пру Андерсен, Джордж Морган, Винсент Гри-

ни, В.В. Аванесов және т.б.) еңбектерін және осы саладағы жетекші ұйымдардың (ECTS, CICES, CITO, ФИПИ) тәжірибелерін, ықтималдықтар теориясы және математикалық статистика әдістерін қолдану арқылы білімнің жеткілікті минимумы белгіленді. Ұлттық тестілеу орталығы ОЖСБ нәтижесін кредиттік оқыту технологиясы бойынша бағалау жүйесіне ауыстыру шкаласын ғылыми-техникалық кеңесте талқылап, бекітті (2-кесте).

ОЖСБ-ны жыл сайын өткізу арқылы жоғары білім сапасының деңгейін айқындап, олардың көрсететін білім беру қызметіне салыстырмалы талдау жасауға болады. Сонымен бірге ОЖСБ нәтижесі әр мамандық бойынша білім алушылардың оқу жетістіктеріне мониторинг жүргізуге, оқу процесін тиімді ұйымдастыруын бағалауға, ЖОО-лар көрсететін білім беру қызметінің сапасына салыстырмалы талдау жасауға мүмкіндік береді.

Білім беру ұйымдарында ОЖСБ өткізу қағидаларының сақталуын бақылауды Білім және ғылым саласындағы бақылау комитетінің аумақтық органдары және базалық жоғары оқу орындарына жіберілген министрліктің өкілдері жүзеге асырады.

Министрлік өкілдерінің қатысуымен 2013 жылы қарашаның 6-9 аралығында ОЖСБ өткізілді, оған 106 ЖОО-ның білім, құқық, экономика, жаратылыстану және ауылшаруашылық ғылымдары бойынша білім алып жатқан студенттері қатысты.

2-кесте – ОЖСБ нәтижесі балдарын кредиттік бағалау жүйесіне ауыстыру шкаласы

Дәстүрлі жүйе бойынша бағалау	Әріптік жүйе бойынша бағалау	Төменгі шекара	Жоғарғы шекара
Өте жақсы	A	147	200
	A-	133	146
Жақсы	B+	126	132
	B	119	125
	B-	112	118
Қанағаттанарлық	C+	105	111
	C	91	104
	C-	77	90
	D+	63	76
	D	50	62
Қанағаттанарлықсыз	F	0	49

1-сурет – ОЖСБ-ны енгізу кезеңдері

Тестілеу нәтижесі бойынша төмен көрсеткіш көрсеткен студенттерге ЖОО тарапынан қысым болдырмау мақсатында, Ұлттық тестілеу орталығы ОЖСБ нәтижесі ведомосттерінде студенттердің аты-жөнін көрсетпей, жауап парағындағы сандық таңбамен белгіледі.

ОЖСБ нәтижесіне салыстырмалы талдау жасауда кластеризация әдісі қолданылды. Осы әдісті пайдаланып мамандықтар бағыты, оқыту нысаны, ЖОО мәртебесі және ЖОО-дағы студенттердің контингенті бойынша кластерлік талдау жүргізілді. ОЖСБ-ға қатысуға тіркелген 75658 студенттің 53398-і қатысты, бұл 70,58 % құрайды. Тестілеуге қатыспағандардың басым бөлігі (76%) сырттай оқу бөлімінің студенттері. Тестілеуге қатысқандардың 33703-і қазақ бөлімінде, 19695-і орыс бөлімінде оқиды. Республика бойынша орташа балл – 69,40, қазақ бөлімі – 64,78, орыс бөлімі – 77,31. Әр мамандық

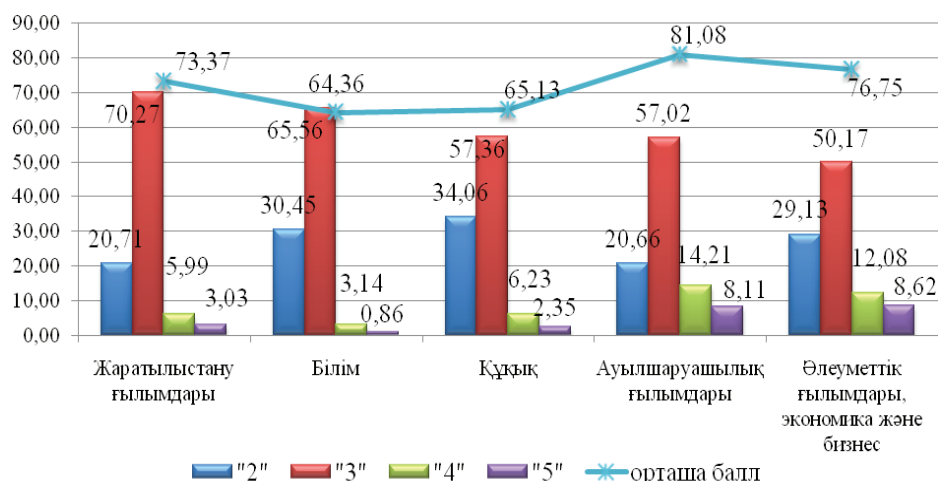
бағыттары бойынша мәліметтер 3-кестеде толық көрсетілген.

ОЖСБ нәтижелерін салыстырмалы талдаудан мамандық бағыттары бойынша ең жоғары нәтиже көрсеткен «Ауылшаруашылық ғылымдары» бағытының студенттері (орташа балы 81,08) екенін көруге болады. Мамандық бағыттары бойынша ең төменгі нәтиже көрсеткен «Білім» бағытының студенттері (орташа балл – 64,36) (2-сурет).

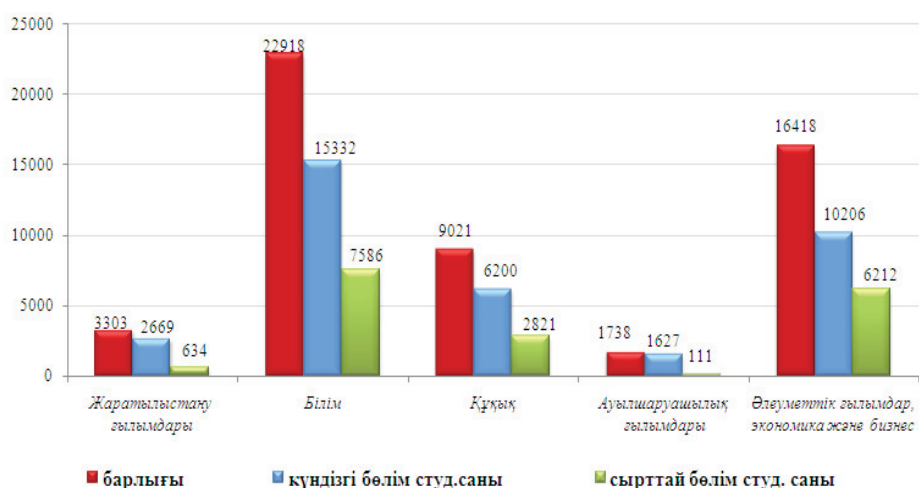
2013 жылғы ОЖСБ-ның ерекшелігі күндізгі оқу бөлімінің студенттерімен қатар сырттай оқу бөлімінде оқитын студенттер де қатысты. Тестілеуге қатысушылар саны: күндізгі бөлімде оқитындар – 36034 студент, ал сырттай білім алушылар саны – 17364. 3-суретте мамандық бағыттары бойынша ОЖСБ-ға қатысқан күндізгі және сырттай оқу бөлімдерінің студенттерінің саны берілген.

3-кесте – Мамандық бағыттары бойынша студенттер контингенті

Бағыты	Студенттер саны			Орташа балл		
	Өтініш бергендер	Қатысқандар	%	Жалпы	Қазақ	Орыс
Жаратылыстану ғылымы	3688	3303	89,56	73,37	70,39	81,68
Білім	30077	22918	76,20	64,36	62,45	70,78
Құқық	14164	9021	63,69	65,13	61,16	70,22
Ауылшаруашылық ғылымдары	1957	1738	88,81	81,08	81,17	80,90
Экономика және бизнес	25772	16418	63,70	76,75	68,44	83,55
Барлығы	75658	53398	70,58	69,40	64,78	77,31

2-сурет – Мамандық бағыттары бойынша студенттердің алған балын дәстүрлі баға кесіндісіндегі пайыздық және орташа балл көрсеткіші

3-сурет – Мамандық бағыттары кесіндісіндегі оқыту нысаны бойынша студенттердің саны

Тестілеу нәтижесі көрсеткендей, оқыту нысандары бойынша білім алушылардың білім сапасы көрсеткішінде айтарлықтай айырмашылық бар екені байқалады. Күндізгі оқу нысанындағы студенттердің орташа балы – 74,31, сырттай оқитын студенттердің орташа балы – 59,21. 4-суретте барлық бағыттар бойынша күндізгі және сырттай оқу нысандарының орташа балы берілген.

Оқу нысандары бойынша студенттердің тестілеу нәтижелерін көруге болады. Барлық бағыт бойынша студенттердің басым бөлігі (19,41 %) 71-90 балл аралығында жинаған, студенттердің 13,32%-ы 51-60 балл аралығында нәтиже көрсеткен. Тек қана 1 студент 181-200 балл аралығында нәтиже көрсеткен (5-сурет).

ОЖСБ нәтижесі негізінде тестілеуге

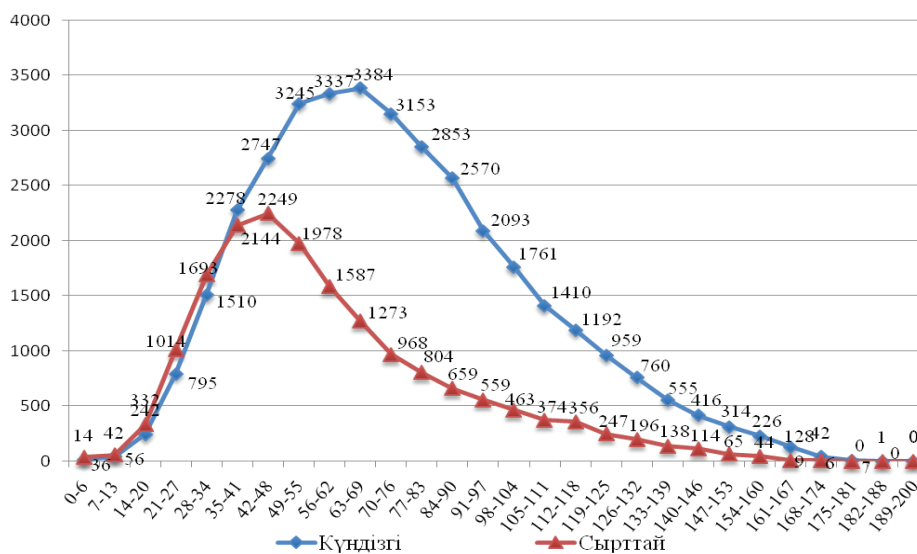
қатысқан 106 ЖОО-лардың мәртебесі бойынша кластерлік талдау жасалынды. Олардың: 6-сы – ұлттық, 25-і – мемлекеттік, 57-сі – жекеменшік, 4-еуі – азаматтық емес, 14-і – акционерлік.

Республика бойынша жекеменшік ЖОО-лардың ОЖСБ-ға қатысуға өтініш берген студенттерінің 39,8%-ы тестілеуге қатыспағанын 6-суреттен көруге болады.

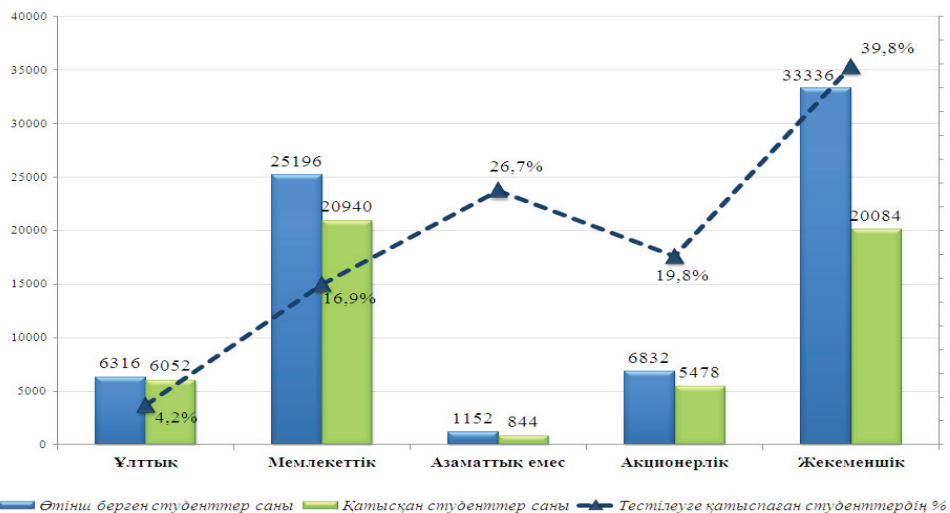
Студенттердің бағаларын ЖОО-лардың мәртебесі бойынша қарастыратын болсақ, «2» алғандардың 46,1%-ы жекеменшік ЖОО-лардың студенттері екенін көреміз. Республика бойынша орташа балл 69,4 болса, бұл көрсеткіш жекеменшік ЖОО-ларында – 58,8. Орташа балл бойынша ең жоғарғы көрсеткішті акционерлік (80,3) және ұлттық (73,9) ЖОО-лардың студенттері көрсеткен (7-сурет).

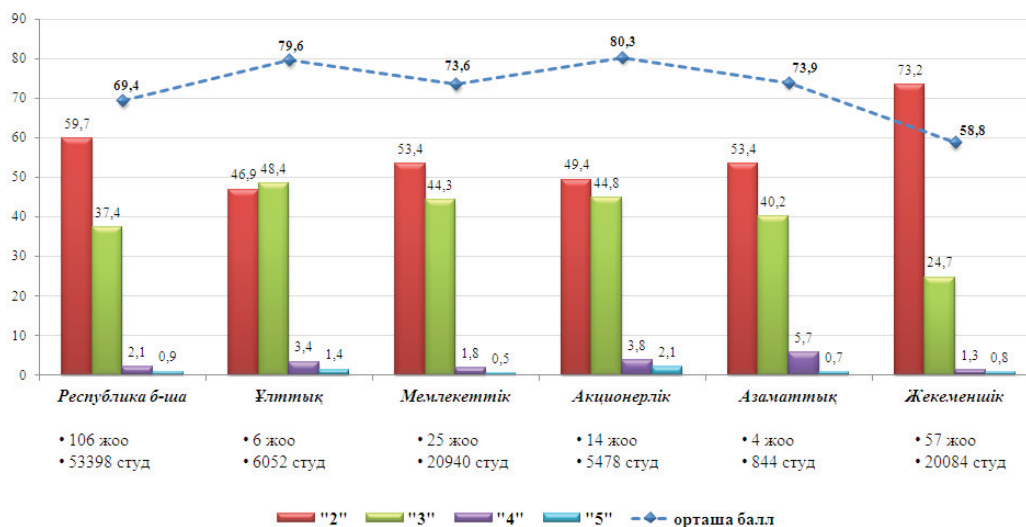
4-сурет – Мамандық бағыттары кесіндісіндегі оқу нысаны бойынша студенттердің орташа балы

5-сурет – Күндізгі және сырттай оқу бөлімдері студенттерінің нәтижелеріне салыстырмалы талдау

6-сурет – ЖОО мәртебесі кесіндісінде 2013 ж. ОЖСБ-ға қатысқан студенттер контингенті

7-сурет – 2013 жылғы ОЖСБ нәтижесінің ЖОО мәртебесі бойынша кластерлік талдауы

4-кестеде ЖОО мәртебесі бойынша бағыттар кесіндісіндегі кластерлік талдау жасалған. Мұнда республика бойынша жекеменшік ЖОО-лардың

ауылшаруашылық ғылымдары бағытындағы мамандарды дайындауда үлесі өте аз екендігін көреміз (19 ЖОО-ның 2-еуі жекеменшік).

4-кесте – ЖОО мәртебесі бойынша бағыттар кесіндісіндегі кластерлік талдауы

ЖОО мәртебесі	Студенттер саны	ЖОО саны	Орташа балл	"2"	"3"	"4"	"5"
Білім							
Ұлттық	2239	6	67,60	23,09	72,26	3,53	1,12
Мемлекеттік	12006	23	70,52	20,74	73,78	4,23	1,25
Акционерлік	1452	6	65,87	24,79	72,73	2,41	0,07
Жекеменшік	7221	35	52,81	50,01	48,36	1,36	0,28
Құқық							
Ұлттық	1256	4	72,22	21,10	71,82	5,65	1,43
Мемлекеттік	2337	14	73,13	25,59	58,79	9,97	5,65
Акционерлік	708	5	71,14	20,48	73,87	4,94	0,71
Азаматтық емес	844	4	73,90	30,09	49,53	16,71	3,67
Жекеменшік	3876	37	55,00	46,72	50,49	2,12	0,67
Әлеуметтік ғылымдар, экономика және бизнес							
Ұлттық	1212	5	95,31	11,55	52,23	22,36	13,86
Мемлекеттік	4423	21	81,96	21,52	55,46	16,35	6,67
Акционерлік	2784	12	89,47	16,31	52,59	15,55	15,55
Жекеменшік	7999	55	66,63	40,46	46,09	6,95	6,50
Жаратылыстану ғылымдары							
Ұлттық	860	5	90,28	4,65	74,19	11,16	10,00
Мемлекеттік	1266	19	75,54	12,80	80,02	6,24	0,95
Акционерлік	207	6	78,14	10,63	82,13	6,76	0,48
Жекеменшік	970	21	54,52	47,42	51,55	0,93	0,10

4-кестенің жалғасы

Ауылшаруашылық ғылымдары							
Ұлттық	485	3	96,44	9,69	51,55	25,77	12,99
Мемлекеттік	908	12	71,00	28,63	58,92	8,37	4,07
Акционерлік	327	2	87,23	14,98	58,41	14,07	12,54
Жекеменшік	18	2	63,44	16,67	83,33	0,00	0,00

ОЖСБ нәтижесі бойынша тестілеуге қатысқан студенттердің санына байланысты ЖОО-лар 5 кластерге бөлінді (8-сурет):

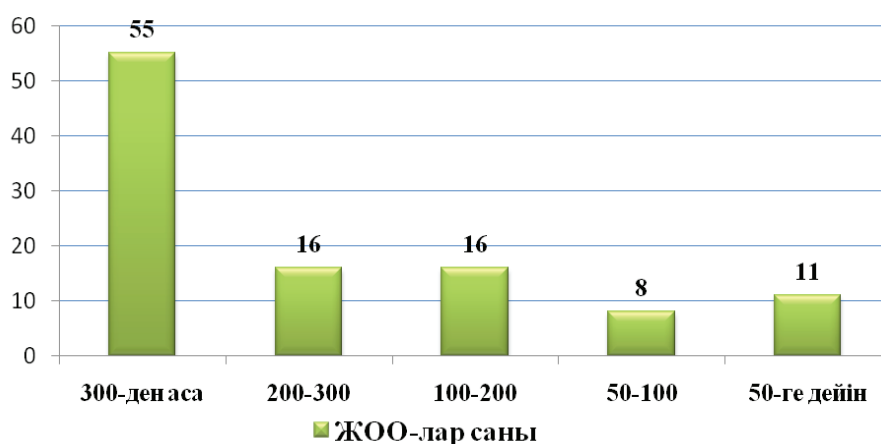
1-кластер – 300-ден аса студенті бар ЖОО-лар;

2- кластер – 200-ден 300-ге дейін;

3- кластер – 100-ден 200-ге дейін;

4- кластер – 50-ден 100-ге дейін;

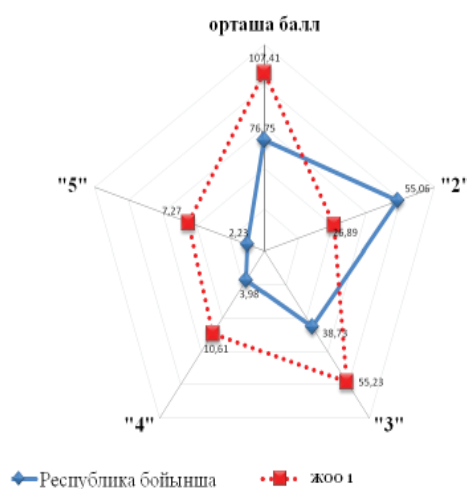
5- кластер – 50-ге дейін.

8-сурет – Студенттер санына байланысты ЖОО-лар саны

ОЖСБ нәтижесі ЖОО, бағыт, мамандық, пәндер бойынша өңделіп, оларға салыстырмалы талдау жасалды. Мысал ретінде бір

университеттің әлеуметтік ғылымдар, экономика және бизнес бағытының нәтижесін ұсынуға болады (9-сурет).

9-сурет – Бір ЖОО-ның ОЖСБ нәтижесін республика нәтижесімен салыстырмалы талдау

9-суреттегі талдау 5 параметр бойынша жүргізілді: «2», «3», «4», «5» алғандар саны және орташа балл.

Көрсетілген ЖОО-ның ОЖСБ нәтижесін республикалық нәтижемен салыстырып қарастыратын болсақ, республика бойынша әлеуметтік ғылымдар, экономика және бизнес бағытының орташа балы – 76,75, ал қарастырылған университеттің орташа балы -107,41. Диаграммадан бұл университеттің республика көрсеткішімен салыстырғанда «2», «3» алған студенттер бөлігінің аз екендігін, ал «4», «5» алған студенттердің көп екенін көре аламыз. Яғни, бұл университеттің әлеуметтік ғылымдар, экономика және бизнес бағыты бойынша дайындалатын мамандықтарының білім сапасы анағұрлым жоғары екенін көрсетеді.

Ал енді осы университеттің «Есеп және аудит» пен «Қаржы» мамандықтарын салыстырып қарайтын болсақ, мамандықтардың дайындық деңгейі әртүрлі екенін көреміз (10-сурет).

Диаграммада көрсетілгендей, республика бойынша «Есеп және аудит» мамандығының «5» алған студенттер саны 2,65% құраса, қарастырып отырған университеттің осы мамандығының көрсеткіші – 11,57%, «2» алған студенттер – 18,77%. «Қаржы» мамандығының республика бойынша «5» алған студенттер саны 2,81% құраса, бұл ЖОО-ның осы мамандығының көрсеткіші – 5,49%, «2» алғандар – 33,70%.

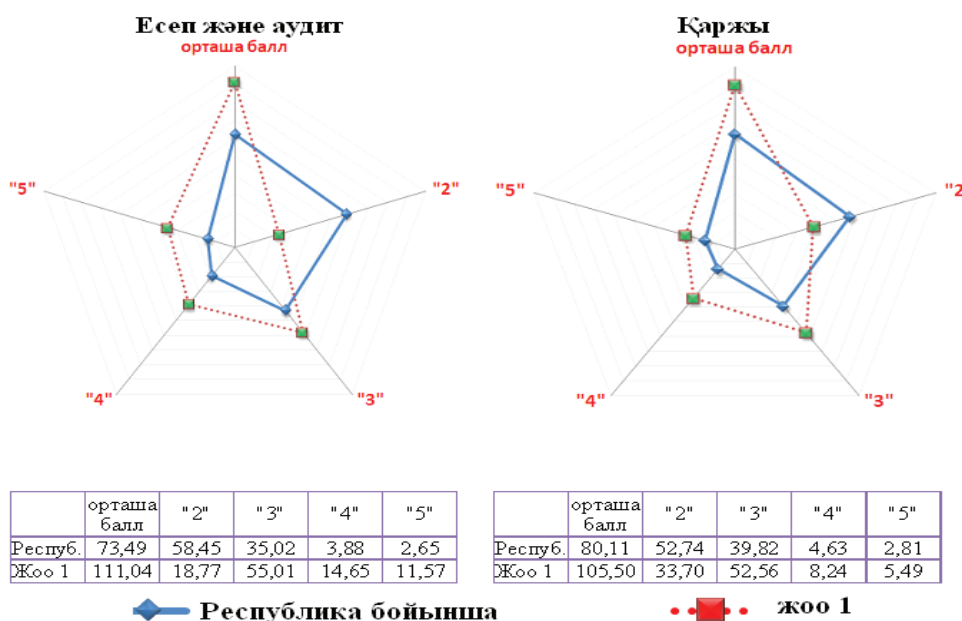
Демек, ОЖСБ нәтижесі бір ЖОО-ның өзінде мамандықтар бойынша студенттердің дайындық деңгейлерін салыстырмалы түрде талдауға мүмкіндік береді.

Қорытынды

ОЖСБ нәтижесінде ЖОО-лар арасында, ЖОО-ның мамандық бағыттары, оқыту нысандары, мамандықтары, тіпті пәндер бойынша талдау жасау арқылы олардың білім деңгейінің жоғары немесе төмен тұстарын көруге және оқу процесін ұйымдастырудың тиімділігін бағалауға болады.

ОЖСБ нәтижесі Ұлттық тестілеу орталығының www.testcenter.kz сайтында жарияланған. Сұраныстары бойынша ЖОО-ларға мамандық және пәндер кесіндісінде статистикалық деректерді кесте, диаграмма түрінде дайындайды.

ОЖСБ мемлекеттік мониторинг жүргізуге, оның нәтижесі еліміздің ЖОО-лар көрсетіп отырған білім сапасын бағалауға, ЖОО-лар рейтингісін анықтауға мүмкіндік береді. Бұл өз кезегінде ЖОО-ларды сапалы білім беруге ынталандырады. Осы мониторингтің нәтижесі Қазақстан азаматтарына ЖОО-лардың көрсетіп отырған білім сапасына және профессор-оқытушылардың білім беру деңгейіне мән бере отырып, оқу орнын, мамандығын дұрыс таңдауына жол ашады.

10-сурет – «Есеп және аудит», «Қаржы» мамандықтары бойынша бір ЖОО-ның және республиканың көрсеткіштеріне салыстырмалы талдау

Әдебиеттер

- 1 Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. – Астана, 2007.
- 2 ҚР БҒМ 2012 жылғы 6 сәуіріндегі № 151 бұйрығымен бекітілген Қазақстан Республикасының білім беру ұйымдарында оқу жетістіктерін сырттай бағалауды өткізу жөніндегі нұсқаулық. – Астана, 2012.

References

- 1 The law of RK «About education».-Astana, 2007.
- 2 Order of the Ministry of education and science of the Republic of Kazakhstan from 6.04.2012. On carrying out external evaluation of educational achievements. – Astana, 2012.